

těm zaměřeným na profesní přípravu učitelů). Pro účely hodnocení obtížně zachytitelných projevů učitele dokládajících některé indikátory byla natočena instruktážní videa s ilustrativními příklady naplňování indikátorů. Tento postup je velmi inspirativní a mohl by posloužit i u řady indikátorů z výše uvedených nástrojů, jejichž postihnutí v práci učitele není snadné.

Komerčně nabízené evaluace se většinou zaměřují na charakteristiky školy uvedené v kritériu 6.3 (klíma školy, respekt k osobnosti žáka, podpora osobnostního rozvoje). Naplňování rovných příležitostí v základním vzdělávání systematicky nesledují, nicméně dílčí poznatky přinášejí a díky vysoké míře využívání mohou být zdrojem zajímavých informací o vzdělávacím systému jako celku.

V oblasti předškolního vzdělávání je z hodnocených nástrojů na komplexní posouzení inkluzivity školy zaměřen pouze materiál *Nástroj pro hodnocení kvality práce učitele předškolního vzdělávání* společnosti Step by Step, o. p. s., a další materiály ISSA ve verzi pro předškolní vzdělávání. Nástroj pro hodnocení kvality práce učitele předškolního vzdělávání postihuje všechny důležité aspekty vytváření rovných příležitostí ke vzdělávání z pozice učitele mateřské školy. Kritéria velmi konkrétně postihují očekávání, která jsou na učitele směřujícího k inkluzi kladeny. Materiál může být zdrojem inspirace nejen pro metodické vedení pracovníků mateřských škol, ale i pro vytvoření nového nástroje, který nebude tak úzce svázan s programem *Začít spolu*. Další dva hodnocené materiály z oblasti předškolního vzdělávání (*Diagnostika dítěte předškolního věku: Co by dítě mělo umět ve věku 3 až 6 let; Pedagogické hodnocení v pojetí RVP PV, Metodika pro podporu individualizace vzdělávání v podmínkách mateřské školy*) nemohou svým pojetím sloužit k evaluaci školy, neboť se zaměřují na vyhodnocení aktuální úrovně stanovených schopností a dovedností konkrétních dětí.

Ve vztahu k hodnocení inkluzivity středních škol lze využít *Ukazatel inkluze* (Booth & Ainscow, 2007), který je založen na dotazníkovém šetření určeném jednotlivým aktérům vzdělávání (žáci, pracovníci školy, rodiče, zástupci zřizovatele). Hodnocení prostřednictvím tohoto nástroje by bylo vhodné doplnit o pozorování ve vyučovacích hodinách. V prostředí středních škol lze využít také nástroje M. Tannenbergerové a P. Adamuse, přestože byly primárně vytvořeny pro hodnocení základních škol.

Z nástrojů hodnotících dílčí aspekty uvedené v oblasti 6 se významná část z nich zaměřuje na hodnocení klimatu školních tříd. Zde bychom z hodnocených nástrojů vyzdvihli nástroj *Klíma školní třídy* J. Mareše a S. Ježka. V porovnání s jinými dotazníky zaměřenými na mapování psychosociálního klimatu školních tříd zahrnuje nejširší škálu oblastí, které třídní klíma ovlivňují. Svým obsahem je také zajímavý dotazník *Předcházení problémům v chování žáků* V. Vojtové a P. Fučíka. Oba dotazníky jsou určeny žákům druhých stupňů základních škol a středních škol. Pro účely vyhodnocení klimatu třídy na prvním stupni lze použít dotazník *Kvalita školního života žáků 1. a 2. stupně ZŠ*. V porovnání s dotazníkem J. Mareše a S. Ježka tento dotazník zahrnuje omezenější rozsah zjišťovaných proměnných majících vliv na psychosociální klíma školních tříd, což ale s ohledem na věk žáků není nikterak překvapivé.

Podrobnější přehled charakteristik představených nástrojů je uveden v příloze 1. Přehled uvádí název nástroje, jeho dostupnost, stupeň vzdělávání, pro který je určen, a vhodnost použití pro zjišťování charakteristik vztahujících se ke kritériím 6.1–6.3.